

EMLÉKEZTETŐ

AZ EISZ PROGRAMTANÁCS 2016. JÚNIUS 3-I ÜLÉSÉRŐL

Helyszín: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2. emelet, Konferenciaterem

Jelen vannak: A Programtanács szavazati joggal rendelkező tagjai – a jelenléti ív szerint (mellékelve)

Meghatalmazások:

Fazekas Károly, az MTA KRTK főigazgatójának meghatalmazásával: Halpern László, főigazgató-helyettes Karácsony Gyöngyi főigazgató nevében és meghatalmazásával a szavazások alkalmával Nagy Zsuzsanna, a Programtanács tagja, az EKK elnöke jár el

Kovácsné Koreny Ágnes, az FSZEK főigazgató-helyettesének meghatalmazásával: Dippold Péter, igazgató Ormos Pál, az MTA SZBK főigazgatójának meghatalmazásával: Patkósné Hanesz Andrea könyvtárvezető

A Programtanács tanácskozási joggal rendelkező tagjai:

Szigeti Gyula Péter, kutatás-fejlesztési elnökhelyettes – Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
Fonyó Attila, közigazgatási tanácsadó – Emberi Erőforrások Minisztériuma Felsőoktatásért Felelős Államtitkárság
Véber János, szakmai tanácsadó – MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztály
Urbán Katalin, osztályvezető – EISZ Titkárság

Meghívott vendégek:

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkárság részéről:

Margit István, Vigh Andrea főosztályvezető meghatalmazásával

Az MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztálya részéről: Baloghné dr. Balla Andrea, főosztályvezető

Az MTA Titkárság Jogi és Igazgatási Főosztálya részéről: Dr. Regős Ákos

Az MTA Titkárság Gazdasági Igazgatósága részéről: Dr. Nyerges Éva, osztályvezető

valamint:

Az MTA KIK részéről: Gaálné Kalydy Dóra, általános főigazgató-helyettes, Holl András, informatikai főigazgató-helyettes és Jakócs Tamás, gazdasági igazgató

Az MTA TTO részéről: Soós Sándor, osztályvezető

Az EISZ Titkárság részéről: Baráth Eszter, Dániel Ágnes, Dér Ádám, Lencsés Ákos

Monok István, a Programtanács elnöke megnyitja az ülést és köszönti a megjelenteket. Köszönti Baloghné dr. Balla Andreát, az MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztály főosztályvezetőjét, aki először van jelen a Programtanács ülésén. Ismerteti a távol maradó tagok meghatalmazottainak nevét. Javaslatot tesz a napirend megváltoztatására, annak érdekében, hogy az érdemi döntésekről essen először szó. Az intézményi kategória beosztásokról, az önrékszámítási eljárásról, valamint a 2017-2018-as beszerzési és költségvetési tervről történő szavazás után kerüljön sor az előfizetői keretmegállapodás-tervezet vitájára. A Magyar Rektori Konferencia érdemben foglalkozott a tervezettel, a jogászok még nem végeztek a javaslatok feldolgozásával, ezért a keretmegállapodás elfogadására az őszi programtanács ülésen kerülhet sor, most csak a vélemények meghallgatására van lehetőség.

A javasolt napirend:

1. Intézményi kategória beosztás és önrékszámítási eljárások – vita és szavazás
2. Beszerzési és költségvetési tervek – vita és szavazás
3. Eredmények ismertetése, határozathozatal
4. A jogi keretmegállapodás-tervezet általános vitája
5. Szakmai együttműködés a közép-kelet-európai régió könyvtári konzorciumaival – beszámoló, javaslatok
6. További előterjesztések

A jelenlévők a javasolt napirendet kézfeltartással egyhangúlag elfogadták.

1. Intézményi kategória beosztás és önrékszámítási eljárások – vita és szavazás

Fonyó Attila: A március 18-i ülésen nagyon határozott kérés volt, hogy a közepes egyetemekre akkor kialakított kategóriarendszer abban a formában ne maradjon úgy. Sok egyetem van, amely nagy hallgatói létszámmal rendelkezik, ugyanakkor csak egy-egy területük van, ahol tudományos tevékenység folyik, tehát EISZ-felhasználói szempontból releváns. Ez a kérés teljesült-e a kategória beosztásban?

Lencsés Ákos: Ez a kérés több szempontból is teljesül az új tervezetben. Egyrészt hallgatói létszám helyett oktatói létszámot használunk, ami a Rektori Konferencia részéről is elhangzott kérésként. A felsőoktatási intézmények 5 kategóriába lettek elosztva az oktatói létszámnak megfelelően és kisebb mértékben a kutatási teljesítmény alapján. Tehát a kevés oktatóval, de nagy kutató kapacitással rendelkező intézmények nem kerülnek egy kategóriába olyan intézményekkel, amelyek nem bonyolítanak olyan jelentős kutatási tevékenységet. Ugyanakkor a szorzót is megváltoztattuk 3-ról 2,5-re, hogy az eloszlás így kiegyenlítettebb legyen. Ezek alapján úgy gondoljuk, hogy a közepes méretű egyetemek két szempontból is jobban járnak. Most megkérdezem az egyetemek képviselőit, hogy érződik-e a javaslatunkon, hogy ez a felvetés többszörösen is szerepel benne, és hogy elfogadható-e a számukra?

Dudás Anikó: A Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a hasonló intézmények számára is érzékelhető ez a szándék.

Szluca Péter: Lehetne-e tovább finomítani a beosztást, egy hatodik kategória beállításával?

Lencsés Ákos: Nincs olyan intézmény, amely élesen kiugrana a saját kategóriájából, ezért nem tudom elképzelni, hogy be lehetne egy hatodik kategóriát illeszteni, ahol láthatók lennének olyan elmosódott határok, ahova érdemes lenne új kategóriát beszúrni.

Szluca Péter: Két helyen is szerepel a kategória beosztás, a B és a D módszernél. Mindkettőről most szavazunk?

Lencsés Ákos: A B módszer esetében ezt a kategória beosztást használnánk. A D esetén pedig a három felterjesztett önrész-számítási javaslat közül az egyik lehetőség az, hogy ott is kategória beosztást használjunk. Ha ez kerül megszavazásra, akkor ott is ezt használnánk.

Monok István: Szavazzunk! A szavazatszedő bizottságba felkérem Gaálné Kalydy Dóra általános főigazgató-helyettes asszonyt, a szavazatszámoló bizottságba pedig Lencsés Ákost és Dániel Ágneszt. Határozottan szeretném kérni, hogy ne álljunk fel úgy, hogy nem döntünk, mert ha nincs költségvetés, akkor a könyvtár csődöt jelent.

2. Beszerzési és költségvetési tervek – vita és szavazás

Fonyó Attila: Két kérdésem lenne. A költségvetési tervezetben a támogatásban nem részesülő adatbázisok között vannak olyanok, melyekre nem tudom, hogy 100%-os igény lenne. Ilyen például a Complex Jogtár, amelyet minek és kinek kell beszerezni? A jogi egyetemeknek lenne értelme, de nekik már megvan, a megyei könyvtáraknak pedig nincs értelme beszerezni. A sok új adatbázisra szerveződő konzorcium esetében nehogy az derüljön ki, hogy mivel nem fizetik meg az önrészt, azt a közösből kell finanszírozni. Ez az egyik kérdésem. A másik pedig: nézve a 2017-es és a 2018-as költségvetést, az NKFIH részéről a támogatás ott van, mi a felsőoktatási intézmények részére 1,5 milliárdot garantáltan vállaltunk, ugyanakkor 1,4 és 1,6 milliárd közötti önrészek jelennek meg. Az volna a kérdésem, hogy ezt ki fogja állni? Ha az intézmények ezt saját forrásból biztosítják, akkor ez rendben van, de azt határozottan közvetítem az EMMI részéről, hogy ha kiderül, hogy 2017 után le kell kapcsolni valamilyen adatbázist, mert nem fizették ki az önrészt, az EMMI nem ad bele több pénzt, mint amit vállalt. Ezzel kapcsolatban a kérdésem az MTA és az NKFIH, a másik két nagy szereplő felé az, hogy mennyi többletet fognak vállalni, ha nem 2017-ben, legalább 2018-ban?

Monok István: Az alapos igényfelmérést követően a megrendeléseket a döntéshozók írásban megerősítették, így tettek az Akadémia intézetei is. Az Akadémia a 2017-es költségvetési tárgyalásokba bevitte az EISZ költségvetés emelését támogatólag, de az illetékes minisztérium képviselői nem támogatták. Az NKFIH is kérte, de nem támogatták.

Urbán Katalin: A Complex Jogtárra vonatkozó megjegyzés kapcsán szeretném elmondani, hogy évek óta jelezték már intézmények az érdeklődésüket az igényfelmérésben ez iránt a tartalom iránt. Most a kiadó adott a teljes konzorciumra egy elég jó árat. Az ilyen 100%-os önrészes tartalmak esetében úgy alakulnak meg a konzorciumok, hogy összeáll a kellő számú intézmény, és a kiadóval egyeztetett intézményszámra kapunk árat, ezek után tudjuk majd a kínálatunkba beemelni ezt a tartalmat. Az igényfelmérésre szinte minden tagintézménytől időben megkaptuk a választ, és ezek alapján kértük az indikatív árajánlatokat a szolgáltatóktól. Így alakultak ki ezek a számok. Figyelembe vettük a változatlan központi költségvetésünket, az 1426 millió forintot és vélelmeztük, hogy az EMMI az 1,4 milliárd forintot a felsőoktatási intézmények számára biztosítja. Ez volt az alap: az igényfelmérés és ez a két sarkszám, amely alapján elkészültek ezek a táblázatok.

Monok István: Ha húszan veszik meg a jogtárat, az olcsóbb lesz intézményi önrészben, mintha húszan külön-külön vennék meg. Ezért nem látom a veszélyét, hogy az intézmény úgy döntene, hogy inkább külön veszi meg, mert akkor többet fizet. Ez egyfajta garancia is.

Nyerges Éva: Egy nagyon fontos közbeszerzési kérdés a Complex Jogtárral kapcsolatban az, hogy az összes adatbázis szerzői jogos adatbázis, míg a Complex Jogtár nem szerzői jogos adatbázis.

Monok István: Úgy kell kiírni a közbeszerzést, hogy eldöntjük, maximum mennyit adunk érte.

Szigeti Gyula: Abban az esetben, ha stratégiai és strukturális változások történnek, akkor nekünk is több lehetőségünk lenne. Örömmel konstatáltam, hogy született egy EISZ stratégiai kitérés lehetőség anyag, lehet, hogy erre alapozva már tudnánk lépni. Mindig elfelejtődik, én pedig mindig említem, hogy a központi költségvetési befizetésen túl, a pályázati pénzekben is ott van a lehetőség arra, hogy az intézmények finanszírozzanak. Egyebekben nem nagyon látok lehetőséget 2017-2018 tekintetében a bővítésre.

Szász Károly: Ami az egyetemünket illeti, mi támogatjuk ezt a költségvetést. Támogatjuk azt, hogy a felhalmozott hiányt a szervezet ledolgozza. A rendszerhasználati díj alkalmazásával is egyetértünk. A két változat közül mi a másodikat támogatjuk, mert az első változat esetében két olyan adatbázis kerül összekapcsolásra, amelyek mindegyikére szükségünk van, de csak az egyikre kapnánk meg a támogatást. A táblázatban lehet, hogy csak egy elírás történt, hiszen a két adatbázis esetén az 1. és 2. beszerzési tervben szereplő összeg eltér egymástól. Ha a kettőt azonos nevezőre hozom, akkor az összegek nem egyeznek. Lehet, hogy elírás történt itt.

Urbán Katalin: Nem történt elírás, hanem arról van szó, hogy a második változat esetében mi egy csomagra kérnénk a tender felhívásban ajánlatot az Elsevier kiadótól. Úgy érezzük, hogy az Elsevier kiadó elveszítette a mértéket az áremelés tekintetében, két év alatt az a 11%, amit emelni akarnak, teljességgel elfogadhatatlan. Mivel semmilyen irányba nem hajlandók elmozdulni, és nem lehet velük kompromisszumos megoldást kötni, ezért gondoltuk azt, hogy legyen egy csomag a felhívásunkban, amelyben a Science Direct teljes szövegű adatbázist és a Scopus hivatkozási adatbázist ugyanannak a 40 intézménynek a számára biztosítanánk. Ennek a közbeszerzésnek lenne limitált értéke, amit mi erre ki tudunk fizetni. Ellenkező esetben, a másik változat szerint, ha külön eljárásban hirdetnénk meg, akkor a Science Direct-nél is tennénk egy limitált értéket, de ugye, ott a kiadó nem nagyon mozdul el a saját álláspontjáról, a Scopus esetében viszont nem fogadjuk azt el, hogy most már évek óta 40 intézményre árazza be a kiadó a magyar konzorciumot, miközben csak 20 intézmény van. Ők azt mondják, hogy töltsük fel fizető intézményekkel a konzorciumot. Nem tudjuk feltölteni, mert nem kér annyi intézmény Scopust.

Monok István: A második változatnál azért taktikus a dolog, mert a Science Direct-nél nincs versenyhelyzet, monopólium-helyzetben van az Elsevier, ahol keménykedhet. A Scopus-nál viszont versenyhelyzet van, amit nem akar veszni hagyni. Beszélgettünk arról, hogy vajon tesz-e egy jól megemelt ajánlatot csak a Science Direct-ra, a Scopus nélkül, de nem tartjuk valószínűnek, hogy veszni hagyná a Scopust. Holl Andrásról tudjuk, hogy a hollandok 2,8%-os áremelésben egyeztek ki velük, ez alatta van a nekünk adottnak, de én ezt is ellenzem. Én határozottan azt mondom, hogy mi nem kérünk mást, csak amit eddig, és az nem kerülhet többre, mint eddig.

Holl András: Világszerte, a nálunk nagyobb súllyal rendelkező országok is kemény harcot vívnak az Elsevier-rel. A holland egyetemek Rektori Konferenciája múlt év decemberében kötött egy megállapodást velük. Ők sem voltak képesek elérni, hogy a következő három évben ne legyen áremelkedés az adatbázisokban, csak azt, hogy három évre, évről évre kicsit különböző százalékban, nagyjából 2,8%-os évi áremelést engedtek meg az Elsevier-nek. Az volt a megállapodásuk másik része, hogy ennek fejében viszont a holland intézményekben születő cikkek Open Access olvashatóságának arányát a három évben 10, 20, illetve 30%-ra kérték emelni minden további fizetési kötelezettség nélkül. Az ő nagy előrelépésük ez volt, hogy a cikkfeldolgozási díjakba nem hajlandók fizetni, és ennek a könyvtári előfizetésnek a keretében meg kell felelnie az Open Access cikkeknek a cikkfeldolgozási díjait is. Javasolom, hogy ha majd az Elsevier-rel tárgyalásra kerül a sor, akkor mi is ugyanezekkel az igényekkel lépünk fel.

Monok István: Ha nincs más kérdés, akkor szavazzunk!

3. A jogi keretmegállapodás-tervezet általános vitája

Monok István: A jogi keretmegállapodás tervezetét elküldtük, a javaslatok feldolgozása még nem történt meg.

Urbán Katalin: A Magyar Rektori Konferenciától két napja kaptuk meg az ő összesített szövegjavaslatukat és a megjegyzéseket, és ezért augusztus folyamán küldenék ki az végleges szövegtervet, amelyet majd a szeptemberi ülésen szeretnénk szavazásra bocsátani. Ha sikerül megszavazni, szeptember folyamán minden egyes intézménnyel megkötnénk a megállapodást, így aztán az őszi közbeszerzések során már mögötte lenne ez a hivatalos keret megállapodás, amelyben az intézmények felhatalmazzák az MTA Könyvtár és Információs Központot, hogy központi közbeszerző szervezetként eljárjon a tagintézmények helyett és a nevében a közbeszerzések során.

Kokas Károly: A keretmegállapodás-tervezettel kapcsolatban van-e valamilyen koncepcionális vita, ami miatt ez elhúzódik, vagy egyszerűen mindenki élni szeretne a kompetenciájával?

Urbán Katalin: Inkább a második, ugyanis nagyon sok intézmény van, és sokan küldtek még határidőn túl is véleményeket, amelyeket figyelembe akarunk venni, hiszen ez a megállapodás hosszú évekre szólna. Külön szeretnénk megköszönni az együttműködését az egész intézményi körnek abban, hogy a rendszerhasználati díjat így elfogadta eddig mindenki, mert ez hosszú távon biztosítani tudja, hogy a működésünk finanszírozható legyen.

Monok István: Ez egy kis könyvtár és a költségeket nekünk kell kigazdálkodni. Kértük, hogy legalább 50 millióig emeljék fel plusz forrással a lebonyolítást, mert például egy kft. a mostani összeg tízszereséért vállalná el ezt a munkát.

Heuer Orsolya: Néhány intézmény azért nem tudta időben véleményezni a megállapodás tervezetét, mert nem látták az önrész-számítási modelleket. Miután megküldöm nekik a kérdéseikre a választ, szerintem, fog még indukálni néhány véleményt, főleg kisebb intézményektől.

Szász Károly: Elfogadható számunkra ez a szerződés tervezet. Egyetlen észrevételünk van: a megtérítési kötelezettség tekintetében ne csak az előfizető számára legyen az kötelezettség, amennyiben az ő mulasztásából fakadóan valamilyen hiba, probléma keletkezik, akkor ennek anyagi vonzatát megtéríti, hanem ez fordítva is legyen így: ha a szolgáltató nem teljesít, és ebből fakadóan ti a szerződésben tudtok vele szemben valamilyen kompenzációt érvényesíteni, akkor azt nekünk, az előfizetőknek továbbadjátok. A másik, pedig ami a bizalmat erősítené, a transzparencia. Jó lenne, ha az az algoritmus, az a folyamat, amely az igényfelméréstől halad a szerződéskötésig, egy olyan lépéssel egészülne ki, hogy a mindenki által előfizetett adatbázisok önrésze legyen publikus, mindenki lássa, hogy mennyit fizet a másik társintézmény ugyanazért az adatbázisért.

Holl András: Mi eddig minden közbeszerzési dokumentumot üvegseb alapon is olvashatóvá tettünk, igaz, hogy ezekből a dokumentumokból visszaszámolni az egyes intézményekre eső önrészt nagyon nehéz lenne. Ezért köszönjük a javaslatot, és megfogadjuk. A visszatérítésekről csak annyit, hogy egyetértünk vele, azért nehéz a külföldi szolgáltatótól az ő mulasztása esetén kötbért, vagy bármiféle hiányjellegű visszatérítést szerezni, mert a jelenlegi rendszer a nemzetközileg elfogadott előfizetéshez képest utófizetés. Magyarországon eddig az volt a szokás, hogy a 2016-os évre a szerződéseket és a fizetést 2016-ban bonyolítjuk le. A nemzetközileg elfogadott helyzet az, hogy a 2016-os évre már 2015-ben előfizetnek. Ez az jelenti, hogy a szolgáltatók, akiknek most folynak a 2016-os évre a közbeszerzési eljárásaik és most számlázhatnak, az év első felére gyakorlatilag szívességből szolgáltatnak. Ezért nehéz tárgyalási helyzetben vagyunk. Az EISZ próbálja egyre korábbra hozni az eljárásokat. Már az idei évben a korábbi évek gyakorlatához képest korábban történt meg minden munkafázis. Azt reméljük, hogy ennek lesz egy olyan hatása is, hogy kevésbé leszünk kiszolgáltatva a szállítóknak, és erőteljesebben tudjuk érvényesíteni az érdekeinket. Egy konkrét információ még: az idén a SpringerLink-kel kapcsolatban voltak elérési problémák, ezeket nagyon erőteljes közbenjárásunkra és fenyegetésünk hatására végül is elhárították. Bizonyos esetekben különböző kompenzációkra voltak hajlandók, ingyenes elérési csomagokat biztosítottak meghatározott időkre. Jelen pillanatban nem láttuk reálisnak, hogy őket bármiféle kompenzációra, pénzvisszafizetésre tudnánk kényszeríteni.

Monok István: Ez egy élő probléma, valóban. Én azt remélem, hogy pont ez a törekvés az előfizetésre, és az, hogy az EISZ egy radikális struktúrát váltott az elmúlt évben elégséges hitelt ad a Hivatal számára, hogy megérdemeljen akár csak egy egyszeri konszolidációs összeget, és utána éves emeléssel a központi költségvetésből ezt honorálják. Én azt tartanám jónak, hogy az EISZ feladata és pénze országos költségvetési szinten, egy helyen lenne. Van-e még a jogi keretmegállapodással kapcsolatban valakinek észrevétele?

Kokas Károly: A rendszerhasználati díj stabilitása számotokra mennyire látható? Mert a metódusoktól és a fizetésektől függően valamennyire ingadozhat.

Monok István: Igazából egy ilyen rendszer fenntartását meg lehetne oldani, csak a politikai szándék hiányzik. Ha nincs más hozzászólás a keretmegállapodáshoz, akkor úgy hiszem, ezt most lezárhatjuk. Július végéig kérünk mindenkit, hogy küldje el a véleményét.

Alapvető érdekünk a transzparencia, nyugodt lelkiismerettel állunk bárki előtt. Meggyőződésünk, hogy ez a feladat könyvtári szakmai feladat, és az is kellene, hogy maradjon, mert ez – tetszik, nem tetszik, - könyvtári beszerzési kérdés.

4. Eredmények ismertetése, határozathozatal

Urbán Katalin: Ismertetjük a szavazatok eredményét. Dániel Ágnes és Lencsés Ákos számolták össze első körben a szavazatokat, és azután Baráth Eszter és Dér Ádám ellenőrizték a számolást.

- Az első kérdés az volt, hogy támogatják-e az EISZ Titkárság által kidolgozott kategória beosztást. 20 igen szavazatot kaptunk.
- A második kérdés: támogatják-e a kidolgozott OFTE és HFTE számítási módokat. Erre is 20 igen szavazatot kaptunk.
- A következő szavazás az önrékszámítás módszeréről szólt. A jelenlegi önrékszámítási eljárás 6 szavazatot kapott, a használati modell 3 szavazatot, és a kategória szerinti önrékszámítási módszer 11 szavazatot kapott. Tehát úgy tűnik, hogy azt fogjuk alkalmazni a következő évtől.
- A költségvetési és beszerzési tervezetek esetében az 1. változat 7 szavazatot, a 2. változat pedig 13 szavazatot kapott. Így tehát a 2. beszerzési és költségvetési terv szerint folytatjuk majd az EISZ Titkárságon a munkát.

Ezeket határozatba foglaljuk, és ha Főigazgató úr is egyetért vele, a hitelesítésre megkérjük Heuer Orsolyát és Véber Jánost, úgy mint a múltkorival, és el fogjuk küldeni a Programtanács tagjainak.

5. Szakmai együttműködés a közép-kelet-európai régió könyvtári konzorciumaival – beszámoló, javaslatok

Monok István: Jó híreink vannak a tekintetben, hogy hogyan formálódik az együttműködés az elektronikus nemzeti konzorciumok tekintetében. Katiék nemrégben voltak Zágábban egy konferencián, és nagyon pozitív hírekkel jöttek vissza.

Urbán Katalin: Szeretnék beszámolni röviden a horvátországi nemzeti konzorcium, illetve az egyik nagy kiadó, az EBSCO meghívására voltunk Lencsés Ákos kollégámmal Zágábban két héttel ezelőtt. Az EBSCO egy információs napot tartott, ahol lehetősége volt a magyar EISZ konzorciumnak a 15 éves tapasztalatait megosztani a horvát hallgatósággal, illetve tárgyalásokat tudtunk folytatni az ottani nemzeti konzorcium vezetőivel és munkatársaival. Ami a legfontosabb eredménye volt, hogy megállapítottuk, hogy nagyon sokat tanulhatnánk egymástól, és szükséges lenne ezt a fajta együttműködést itt, a Közép-kelet-európai Régióban tovább erősíteni. Szeretnénk lépéseket tenni abba az irányba, hogy a régió belüli együttműködés elinduljon, az egyes nemzeti konzorciumok találkozzanak egymással, beszéljünk egymással, és át tudjuk venni a jó gyakorlatokat, és tájékozódjunk az árakról is. Horvátországban kevesebb egyetem vesz részt a nemzeti konzorciumban, azok viszont jóval nagyobb egyetemek. A Zágábi Egyetem hallgatói létszáma például hatvanezer fő. Második éve nem fizetik elő a Science Direct-et, mert nem tudják kifizetni érte a magyar előfizetési díj töredékét. Ilyen nagy az aránytalanság. Jó lenne tudni, hogy a többi régiós ország hogy áll ezzel a kérdéssel. Ezért azt tervezzük, és ehhez kérjük a tisztelt Programtanács egyetértését és támogatását, hogy ősszel tartsunk egy rendezvényt a V4-es országok részvételével, de meghívnánk a horvátokat, a szlovéneket, a románokat, esetleg más országokat, ahol tudjuk, hogy hasonló gondokkal küzdenek. Osszuk meg a tapasztalatokat, cseréljük ki az információt mindannyiunk hasznára. A horvátokkal már felvettük a kapcsolatot, nagyon örülnének a lehetőségnek. A csehek is szívesen részt vesznek egy ilyen jellegű együttműködésben. Ezen szeretnénk dolgozni a továbbiakban.

Szeretném még azt is megosztani Önökkel, hogy idén először, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 48. Vándorgyűlésén, központi helyen és a főnapon kaptunk lehetőséget arra, hogy az EISZ kitelepüljön: július 8-án, Veszprémben, a Pannon Egyetem egyik épületében, ahol az EISZ programjának fókuszában az e-könyvek lesznek. Nagyon lassan zajlik Magyarországon az e-könyvek terjedése, erre szeretnénk koncentrálni. Kapcsolódni fognak hozzánk külföldi kiadók, szolgáltatók, akik a közelünkben állítanak fel standokat, és információt adnak ebben a kérdésben.

6. További előterjesztések

Monok István: Az Elsevier árak 2012-ben szálltak el, akkor 37%-os emelésre került sor, kivezték a printet a rendszerből és cserében az akkori vezetés egy brutális áremelést hajtott végre.

Halpern László: Azt szeretném felvetni, hogy ha a közép-kelet-európai országokkal ilyen együttműködésben gondolkodunk, akkor célszerű, akár formálisan, akár informálisan megkeresni az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatóságát is. A Kutatási Főigazgatóságot mindenképpen érdekelheti, hogy ilyen fajta együttműködés kezd kialakulni. Ugyanakkor ők kezdeményezhetik informális módon, hogy az ilyen árazási magatartással szemben milyen fajta fellépési lehetőség van, és ez bizottsági szinten jóval eredményesebb tud lenni, mint ha mondjuk Horvátország vagy Magyarország tárgyal az Elsevier-rel.

Holl András: Köszönjük a javaslatot. Erre nagyon jó lehetőséget adnak azok az események, amelyek a Holland Elnökség alatt bekövetkeztek. Egyrészt egy amsterdami felhívást tettek közé, másrészt Amsterdamban most tavasszal volt egy vonatkozó Európai Unió FP7 együttműködési záró konferencia, onnan származnak az adatok a holland stratégiáról. A Competitiveness Council ülésén is elhangzott az igény a nagyobb átláthatóság biztosítására. Úgy gondolom, ha mi ilyen kezdeményezéseket teszünk, annak most nagyon jó talaja lesz.

Szigeti Gyula: A Versenyképességi Tanács írásba is foglalta és deklarálta az Open Access elterjesztésének igényét 2020-ig.

Dippold Péter: Egy közös együttműködés, akár egy konferencia vagy személyes találkozás felvetheti annak a későbbi lehetőségét, hogy közösen fel lehet lépni ezeknek az országoknak. Nagyon erős képviselnek együtt.

Monok István: Az EISZ felhasználói kör bővítésének és egy kemény tudományos intézményi kör megmaradásának lehetősége olyan elvi stratégiai kérdés, amely túlmutat az aktív tudományos kutatás kérdésein, és felveti a tudományos utánpótlás problémáját. Jó lenne arról eszmét cserélni, hogy a teljes szövegű adatbázisok használatának tanításába belefolyjon-e az EISZ-kör, hogy a leendő kutatók megismertetése az adatbázisokkal, a fiatal generációk képzése, a jobb hasznosítás minél korábban elkezdődjön, hogy az elektronikus információszolgáltatás a tudományos szférában is napi rutint szerezzen. Első körben kérem, mondjanak véleményt, hogy mi legyen stratégiai elem az EISZ számára. Utána következik a professzionális stratégia megírása, amit majd az EISZ iroda dolgoz ki.

Fonyó Attila: A digitális oktatási stratégia most készül, vasárnapig még van lehetőség a javaslatok megtételére. Az OH-nál vannak olyan maradványok, amelyeket át akarunk adni.

Nagy Zsuzsa: A stratégiának bizonyos alapelemeivel tökéletesen egyetértek, mint az Open Access és az előfizetések együttkezelése. Ami a közoktatás felé nyitást illeti, komoly kétségeim vannak. Egyrészt az EISZ konzorcium jellemzője, hogy nagyon heterogén: vannak tudományos intézmények, felsőoktatási intézmények, egészségügy, közgyűjtemények – ez már magában sok elvi és gyakorlati nehézséget vet fel. Ha ezt még tovább bővítjük, akkor még nehezebb lesz összetartani, a költségviszonyokat átlátni, elosztani. Ez az egyik. A másik oldala az, hogy kinek milyen tartalomra van szüksége. Itt az EISZ-nek már van gyakorlata pont az EBSCO adatbázisok kapcsán, hogy olyan körnek fizetett elő sok éven keresztül, akikről bebizonyosodott, hogy nincs szükségük rá és nem használják. A tudományos tartalmak hasznosulásáról a közoktatásban nyilván vannak vélelmek, lehetne vizsgálni, elemezni. Különösen a mai világban, amikor nagyon sok tartalom elérhető előfizetés nélkül. A szűken tudományos tartalomra pedig – aminek nagyon is megkérjük az árát – azt gondolom, hogy a közoktatásnak nincs olyan mértékben szüksége, hogy megérné azt a plusz költséget, amelyet jelentene.

Halpern László: Mielőtt a stratégiát véglegesítenénk, látnunk kellene azokat a folyamatokat, hogy az, amivel mi foglalkozunk, hogyan fog változni a jövőben, milyen irányokat látunk kibontakozni. Az a tehetséges középiskolás diák, aki maga képes tudományos cikkeket olvasni, és nincs szüksége arra, hogy egy tanár segítse – ez lehet az irány, amely a stratégiát előre mozdítani szándékozók szeme előtt lebeghet. Kérdés, hogy ez tényleg olyan irány, amely ezzel az eszközzel elérhető és támogatható. Én csak felvetem, de egyelőre nem látom sem a pro, sem a kontra érveket ezzel kapcsolatban, de ezt szívesen olvasnám.

Holl András: Röviden reagálnék a két felvetésre. Nyilvánvaló, hogy a közoktatás felé történő esetleges nyitást óvatosan és megfontoltan kell kezelni. Nem gondoljuk, hogy az összes középiskolának be kellene lépnie az EISZ-körbe. Először arra reagálnék, hogy ez mennyibe kerülne? Konkrétan az Elsevier volt az, aki az ideai ajánlatában egy ilyen klauzulát is betett. Arról lenne szó, hogy bizonyos nagy nemzetközi multinacionális szolgáltatók felismerve ennek a stratégiai jelentőségét számukra - persze, a számunkra is rejt lehetőségeket - egy jelképes összegért, valami minimális használatot a közoktatásból is beengednének a rendszerükbe. Ezt csak akkor tudjuk elfogadni, ha a költségstruktúráját nem borítja fel. A másik kérdésre a válasz: használnák-e ezt a középiskolás diákok? Én azt gondolom, hogy nem, néhány kivételtől eltekintve. Én a potenciált a középiskolás tanároknál látom és abban, hogy ezeknek a tanároknak az aktív közreműködésével lehet a diákoknak is a használatot megmutatni. Ez kifejezetten egy szűk szegmensnek szólna, az elitképzésben azonban lehetőségeket kell teremteni. Tehát megfelelő kiadói megállapodások esetén, elenyésző összegért a jelenlegi EISZ-kör előfizetéséhez képest, az elitképzésre és elsősorban a tanároknál gondolván lehetne megvalósítani.

Monok István: Egy EISZ nyílt napra gondoltam ezzel kapcsolatban, ahol a kiadók, szolgáltatók megismerkedhetnek a középiskolák képviselőivel, utána pedig menjenek ők el az iskolákba bemutatni az adatbázisokat. Ezzel a problémával valamilyen szinten foglalkozni kell. A humán kört ismerem, ott nem, vagy csak alig használják az adatbázisokat, és ez rossz.

Urbán Katalin: Viták vannak itt házon belül is a közép- és hosszú távú stratégiát illetően. Mi, akik a gyakorlati megvalósítók vagyunk és az operatív feladatokat végezzük, úgy tekintünk erre a nemzeti programra, mint egy projektre, amit szeretnénk fenntarthatóan működtetni. Úgy gondoljuk, hogy az lenne a legfontosabb, hogy megtaláljuk azokat a forrásokat, amiből nemcsak fenntartani, de fejleszteni is lehet. Az, hogy a fejlesztés iránya az intézményi kör bővítése lesz, tartalom bővítés, mind a kettő, vagy új irányok kijelölése, az a mi számunkra egy következő lépés. Most egy olyan kétéves beszerzési tervet fogadott el a tisztelt Programtanács, amely - mindannyian tudjuk – visszalépés a korábbi évekhez képest. Nagyon sok fontos szakadatbázis kiesett a támogatott adatbázisok köréből, mert nem tudtuk fenntartani a támogatást. Első körben mi, itt az EISZ Titkárságon arra szeretnénk kérni a tisztelt Programtanács támogatását, hogy a szeptemberi ülésre kidolgozhassunk néhány alternatívát arra, hogyan lehetne pénzügyileg fenntartani, és aztán továbbfejleszteni ezt a programot. Mi úgy gondoljuk, hogy ez lenne az első lépést, és ne kezdjük a harmadik, meg a negyedik lépéssel.

Monok István: A pénzt a politikum adja. Úgy gondolom, hogy a stratégiai kitörési lehetőségeknél csatlakozni kell a politikum problémáihoz, akár annyival, hogy a digitális oktatástervbe beillesztünk egy olyan mondatot, mely szerint figyelemmel kell lenni az

Elektronikus Információs szolgáltatás által beszerzett tartalmakra. Ez is egyfajta teljesítése a társadalmi igénynek. Ha csak annyit kell áldozni, hogy egy kicsit többet kell dolgozni, akkor biztos, hogy ezt meg fogjuk tenni.

Kokas Károly: A stratégia szempontjából felvethető kérdés, hogy a hálózaton már meglévő, közpénzekből épült és közbirtokban lévő tartalmaknak új élettel való megtöltését is elvégezheti az EISZ, azzal, hogy bevonja a tartalmi körébe. Hiszen az ADT+ már ismert volt, sokan használták és előfizették már az EISZ korszak előtt is, de az EISZ tartalmak közé való bekerülés a forgalmát jelentősen növelte. Mondok egy példát, mivel lehetne ezt megtenni: a Kempelen Farkas Elektronikus Könyvtárban tízezres nagyságrendű elektronikus könyv található, amelyet a magyar állam örök áron megvásárolt, némelyik könyvet akár tízmillió forintért. Ezek a könyvek alig használhatók, mert nincs keresőrendszer, nincs katalógus, szedett-vedetten vannak felrakva. Ha valaki megfinanszírozná azt, hogy ezek a könyvek az EISZ tartalmak közé kerüljenek, akkor nem történne meg, hogy az EISZ ajánlatot kap a Tinta Könyvkiadó magyar nyelvű egynyelvű szótáira, amelyek ebben a csomagban, a tízezer darab könyv között ott vannak. Azokat egy adatbázisba szervezve, most másodszer is el akarják adni ugyanennek a körnek, azért mert használható formátumba hozták. Luxusnak tartom ezt, mert szerintem, több százmillió forintot költött erre a magyar állam, és nincs használható állapotban és nem kapja meg a megfelelő marketinget. Ilyen és hasonló dolgoknak a megszerzése stratégiai kérdés lehetne az EISZ számára. Ha ilyen magyar tartalmak vannak az EISZ-ben, akkor logikus a kérdés, hogy az ilyen közszolgálati magyar tartalmakat milyen széles körben lehet megnyitni? Például Izlandon az egész lakosság számára meg vannak nyitva az előfizetett tartalmak az ottani EISZ szempontjából. Nyilván ez álom. De az, hogy az ADT+-t vagy a tankönyv- és könyvraktárt, amit említettem az EISZ közvetítésével tudományos adatbázisként is és közcélú adatbázisként is lehetne üzemeltetni. Azokkal, akik ilyen tartalmakat hoznak létre, lehetne olyan szerződéseket kötni, hogy kedvezményes lesz a projektjük, ha a végeredmény az EISZ-be is betagozódik, mert ők nagyobb közönséget, nagyobb felhasználói tábort remélhetnek ennek révén.

Monok István: Köszönjük a véleményeket. Elkészítjük a stratégia tervezetét és ősszel lehet róla még vitázni.

Urbán Katalin: Az új honlapunk már él, biztatunk mindenkit, hogy nézgesse. Örülünk minden megjegyzésnek, javaslatnak, kritikának. Mi nagyon meg vagyunk vele elégedve, és dicsérjük Dér Ádám kollégánk munkáját, hogy milyen jól sikerült. Azért kérjük szépen, hogy jelezzék, ha valamivel még bővíthetjük. A honlapon, a jelszóval elérhető tárhelyen lesz megtalálható a határozat a szavazással kapcsolatban, az elfogadott beszerzési terv pedig meg fog jelenni a honlapon, de a költségterv nélkül, mert azok a számok a közbeszerzési eljárások során lesznek véglegesek. Hogy mely adatbázisokat szerzünk be támogatással és mely intézményi körnek, az szintén fel lesz téve a honlapunkra.

Az Elsevier az ideai szerződésben kikötötte, hogy nem tehetjük nyilvánossá a Scopus használati adatokat, és a Science Directet sem akarják engedni. Mi nem tehetjük meg, hogy nem hozzuk nyilvánosságra, mert közpénzből vásároltuk az adatbázisokat, most ki kell találni egy olyan formát, hogy az Elsevier tartalmak használati adatai is valahogy megjelenjenek, de mégse menjünk szembe a szerződéssel. Valószínűleg a honlap jelszóval védett részén lesznek majd megtalálhatóak. Nem értjük, milyen üzleti érdeket sért, ha ott van, hogy milyen sokan használták.

Készült: Budapest, 2016. június 15.